

**Veiligheidsdraaiboek
basisonderwijs - fase geel
leeswijzer bij pandemiescenario**

2020-2021

FASE		GROEN	GEEL	ORANJE	ROOD
RISICONIVEAU		NUL	LAAG	MATIG	HOOG
Gewoon en buitengewoon BASIS	Aantal leerlingen dat tegelijk naar school gaat	100%	100%	100%	100%
	Aantal dagen op school	5	5	5	5
	Afstandsonderwijs	0	0	0	0

Inhoud

.....	1
Toepassingsgebied	4
Uitgangspunten bij elk pandemieniveau.....	4
Verplichtingen.....	6
Social distancing en mondkmaskers.....	6
Beschermsmateriaal.....	6
Wat te doen bij mogelijk besmettingen?	6
Risicoanalyse.....	6
Handhygiëne	7
Adviezen	7
Adviezen voor klaslokalen en lessen	9
Speeltijd.....	9
Voor- en naschoolse opvang.....	9
Sanitair.....	9
Secretariaat/onthaal.....	10
Andere.....	10
Adviezen voor de ventilatie	10
Mechanische ventilatie.....	10
Geen mechanische ventilatie	11
Ventilatiesystemen voor sanitaire ruimtes	11
Mechanische ventilatie.....	11
Geen mechanische ventilatie	11
Ventilatiesysteem D (luchtgroep)	11
Luchtgroep met warmterecuperatie met warmtewiel	11
Luchtgroep met warmterecuperatie met kruisstroomwarmtewisselaar	12
Luchtverwarming.....	12
Adviezen voor onderhoud	12
Adviezen voor onderhoudspersoneel.....	13
Overige adviezen	13
Aandachtspunten bij heropstart sanitaire installaties en zwembaden	13
EHBO.....	14
Hulpmiddelen	14
Buitengewoon onderwijs.....	15
Leerlingenvervoer	15
Beschermsmiddelen	15
Hulpmiddelen	15
Levensbeschouwelijke vakken	16
Bijlage	17

Toepassingsgebied

- Basisonderwijs
- Bijkomende adviezen voor:
 - Buitengewoon onderwijs
 - Onderwijs aan zieke kinderen en permanent onderwijs aan huis
 - Internaten

Uitgangspunten bij elk pandemieniveau

- Je school herstart enkel als dat op een voldoende veilige en haalbare manier kan.
- De veiligheid van alle leerlingen en personeel is een **absolute basisvoorwaarde** bij de heropstart van de scholen. We houden ook rekening met zieke personeelsleden en leerlingen die niet op school aanwezig kunnen zijn. We voorzien maatregelen voor de fysieke veiligheid én voor het mentale welbevinden.
- We ambiëren een zo veilig mogelijke schoolomgeving, waarbij we het risico op besmetting maximaal proberen in te dijken. De lokale risicoanalyse is hierbij het vertrekpunt. Er kan van de adviezen in dit draaiboek worden afgeweken in samen- spraak met de interne preventiedienst op voorwaarde dat er even veilige alternatie ven worden aangereikt.
- Zieke kinderen en zieke personeelsleden blijven thuis. We hernemen de richtlijnen uit de periode voor de schorsing van de lessen.
- Wie ziek wordt op school, wordt in afzondering gezet, gaat naar huis en laat zich testen bij de huisarts of in een triagecentrum. Als de test positief is, wordt iedereen met wie de zieke contact had, opgespoord (contact tracing). De CLB's kregen een opdracht in het kader van dit contactonderzoek. Als school word je door je CLB aangesproken als er bij jou maatregelen worden genomen. Ook de arbeidsarts wordt geïnformeerd.
Gelet op de uitrol van 'testen en traceren' en de toenemende mogelijkheid tot lokalisering van besmettingshaarden, kunnen lokaal of binnen een beperkte territoriale omschrijving andere niveaus gelden. In functie van de veiligheid voor onderwijspersoneel, leerlingen en ouders, kan overgegaan worden tot quarantaine. De procedures zijn beschreven op de [website](#) van Onderwijs Vlaanderen. Voor klasgroepen die in quarantaine moeten gaan, wordt afstandsonderwijs voorzien.

- **Risicogroepen**

- Leerlingen die tot de [risicogroep](#) behoren, vragen aan de behandelende arts of aanwezigheid op school kan. Indien de leerling niet op schoolkan aanwezig zijn, volgt hij verder [afstandsonderwijs](#). Voor meer informatie over de registratie van leerlingen kan je de nieuwe omzendbrief NO/2020/01 raadplegen.
- Wanneer een personeelslid tot de risicogroep behoort, zijn er drie mogelijkheden:
 - 1/ het personeelslid kan van thuis uit werken omdat de opdracht dat toelaat. De directeur kan een attest vragen waarin een arts bevestigt dat het betrokken personeelslid tot de risicogroep behoort. Het schoolbestuur/de directie hoeft voor dat personeelslid geen beroep te doen op DO46 (heirkraft).
 - 2/ het personeelslid kan niet van thuis uit werken omdat de opdracht dat niet toelaat. In dat geval kan het schoolbestuur/de directie voor dat personeelslid een beroep doen op D046 (heirkraft) en kan het worden vervangen. Het schoolbestuur/de directeur kan een attest vragen waarin een arts bevestigt dat het betrokken personeelslid tot de risicogroep behoort.
 - 3/ het personeelslid wenst zelf te komen werken op school. Het schoolbestuur/de directeur kan een attest vragen waarin de arbeidsarts bevestigt dat het betrokken personeelslid dat tot de risicogroep behoort geschikt is om op school te komen werken.
- GEES geeft aan dat het samenleven met personen die tot de risicogroep behoren, geen obstakel vormt voor aanwezigheid op school. Indien de arts van het personeelslid anders oordeelt, kan het schoolbestuur/ de directeur een attest van deze arts vragen. In dat geval kan het schoolbestuur/de directie voor dat personeelslid een beroep doen op D046 (heirkraft). De aangepaste lijst van [risicogroepen](#) vind je hier.
- Voor personeelsleden ouder dan 65 jaar volgen we de richtlijnen van [charter 'Hoe veilig de draad opnemen als oudere in onze samenleving'](#)

Verplichtingen

Social distancing en mondkmaskers

- Principes:
 - Social distancing (collectieve beschermingsmiddel) is prioritair aan het dragen van een mondk masker (persoonlijk beschermingsmiddel).
 - Indien social distancing gegarandeerd kan worden, is het dragen van een mondk masker niet verplicht.
- Kleuteronderwijs:
 - Social distancing bij contacten tussen volwassenen
 - Geen social distancing tussen personeel en kleuters en tussen kleuters onderling
 - Personeel draagt mondk masker indien afstand niet kan gegarandeerd worden
- Lager onderwijs:
 - Social distancing bij contacten tussen volwassenen
 - Social distancing tussen personeel en leerlingen
 - Geen social distancing tussen leerlingen
 - Personeel draagt mondk masker indien afstand niet kan gegarandeerd worden

Beschermingsmateriaal

- Handschoenen voor onderhoudspersoneel, buspersoneel en verzorgend personeel op voorwaarde dat het personeel vertrouwd is met het gebruik ervan en vooral de handschoenen correct kan verwijderen. Indien dat niet zo is, is het aangewezen maximaal in te zetten op het wassen van de handen met zeep of alcoholgel

Wat te doen bij mogelijk besmettingen?

- Geef personeel en leerlingen duidelijke **instructies** over wat te doen bij **besmetting** (zie procedures contact tracing).
- Ouders van leerlingen die ziek worden op school worden meteen gecontacteerd om hen af te halen. De leerlingen met COVID-symptomen worden meteen uit de klas gehaald en in een apart lokaal in quarantaine geplaatst tot de ouders hen opgehaald hebben. Het geïnfecteerde lokaal en het materiaal waarmee de leerling in contact kwam moet ontsmet worden.

Risicoanalyse

- Betrek de **interne preventieadviseur** meteen bij de organisatie van de heropstart.
- Pas dit draaiboek toe op je eigen schoolomgeving op basis van de lokale **risicoanalyse**. Laat je hierbij ondersteunen en adviseren door de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk en het CLB. De risicoanalyse wordt met andere woorden opgemaakt door het schoolbestuur in samenwerking met de interne preventiedienst, de externe preventiedienst en het CLB.

- Bespreek de risicoanalyse op het **bevoegde onderhandelingscomité**. Je kan je laten inspireren door voorbeelden maar de risicoanalyse moet lokaal (op het niveau van het individuele school en dus niet per schoolbestuur of scholengemeenschap) uitgevoerd worden
- Hou in de risicoanalyse en bij het nemen van preventiemaatregelen naast de fysieke veiligheid absoluut ook rekening met het **mentale welzijn van personeel en leerlingen**. Deze periode heeft een onmiskenbare impact op de psychosociale belasting van personeel en leerlingen.
- Maak daarom afspraken met het **CLB**. Zorg dat de contactgegevens van het CLB (CLB-chat), interne leerlingenbegeleiders en andere aanspreekpunten voor iedereen vlot beschikbaar zijn.
- Maak afspraken met de afdeling psychosociaal welzijn van de **externe dienst voor preventie en bescherming op het werk**. Zorg dat de contactgegevens van de externe en interne preventiedienst en de interne vertrouwenspersonen voor iedereen vlot beschikbaar zijn.
- Houd rekening met de lange periode waarin leerlingen en personeel elkaar niet gezien hebben (ook in kader van het naleven social distancing net na deheropstart)
- **Voorzie de nodige tijd voor de risicoanalyse** en het uitvoeren van de preventiemaatregelen.
- Wanneer er **geen consensus** wordt gevonden binnen het bevoegde overlegcomité over de risicoanalyse en de vooropgestelde preventiemaatregelen, kan op vraag van het overlegcomité de onderwijsinspectie een bemiddelende rol opnemen.¹

Handhygiëne²

- Was je handen:
 - Bij het betreden van de school.
 - Bij het binnenkomen van de klas (na speeltijd).
 - Na toiletbezoek.*
 - Voor de maaltijd.*
 - Voor het verlaten van de school.
 - Na het hoesten, snuiten of niezen.
 - Na bedienen van machines (praktijklessen).*

Adviezen

De afspraken uit de tabellen met de pandemiescenario's zijn bindend. Onderstaande adviezen kunnen de uitvoering van deze richtlijnen m.b.v. de lokale risicoanalyse ondersteunen.

¹ Indien er na bemiddeling van de onderwijsinspectie geen akkoord gevonden wordt, kan men zich richten tot de inspectie Toezicht Welzijn op het Werk.

² * = basishygiëne (fase groen)

- **Communiceer** duidelijk en zo snel als mogelijk voor de heropstart naar personeel, ouders en leerlingen.
- Zorg voor een **regelmatig overleg** (bv. om de 2-3 dagen) met de personeelsafvaardiging/bevoegd onderhandelingscomité om te weten wat er leeft binnen de school.
- **Derden zijn toegelaten op school.**
- Voorzie voldoende tijd voor **onthaal** van leerlingen en personeel.
- Geef personeel en leerlingen **instructies** over:
 - Social distancing
 - Help de leerlingen (t.o.v. volwassenen) en personeel bij het inschatten van de nodige afstand.
 - Toon via signalisatie op de grond aan hoeveel afstand moet genomen worden.
 - Handhygiëne
 - Hoe?
 - Zie bij de jongste kinderen toe op het correct wassen van de handen. Meer info op [Handige Hans](#)
 - Wanneer? Zie hoger.
 - Voorzie voldoende materiaal om handen te wassen of om te ontsmetten met handgel.
 - [Tips voor het gebruik van hydroalcoholische gels](#)
 - Hoest-, nies- en snuithygiëne
 - Het correct dragen van mondmaskers. Volg hiervoor de [algemene instructies van de federale overheid](#).
- Affiches: [download de affiches](#) over het coronavirus. Beschikbaar in verschillen- de talen en in Vlaamse Gebarentaal. Of download [de affiche van AZG](#).
- Vind de meest actuele instructies op de website van [Sciensano](#).
- Hou bij de organisatie van groepsactiviteiten (vergaderingen, proclamaties, vieringen,...) rekening met de regels die in de samenleving gelden.
- Blijf op de hoogte via:
 - <https://www.sciensano.be/nl>
 - <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/coronavirus>
 - de websites van de onderwijskoepels en het GO!

Adviezen voor klaslokalen en lessen

- In tegenstelling tot het preventiedraaiboek van schooljaar 2019-2020, is het voorzien van 4m² (8m²) ruimte per leerling (of personeelslid), geen vereiste. Het kan je school wel helpen bij het bepalen van de maximumcapaciteit van (grotere) lokalen, zodat aan de verplichting van social distancing voldaan wordt.
- Organiseren van lessen in openlucht wordt aanbevolen.

Speeltijd

- Basisonderwijs: normale werking
- De leerlingen mogen gebruik maken van speeltuigen in open lucht en van speelgoed dat uitsluitend in open lucht gebruikt wordt, op voorwaarde dat ze voor en na het spelen de handen wassen. De toestellen hoeven na gebruik niet gereinigd te worden.

Voor- en naschoolse opvang

- Opvanginitiatieven binnen de school volgen de veiligheidsvoorschriften uit dit draaiboek. Opvanginitiatieven in lokalen buiten de school, houden rekening met de veiligheidsvoorschriften uit het [draaiboek van het Agentschap Opgroeien](#).

Sanitair

- Voorzie alternatieve (tijdelijke) mogelijkheden voor handhygiëne. Denk hierbij aan tijdelijke huur van extra wasplaatsen of voorzie handgelddispensers.
- Gebruik uitsluitend papieren handdoekjes.
- Verwijder stoffen handdoeken. Zet handdrogers buiten dienst.
- Toiletten doorspoelen met deksel gesloten. Informeer de leerling, bv. door affiches op te hangen in het sanitair.
- Droogstaande afvoeren (vloer, sanitair, ...) vermijden. Regelmatig (bv. 3-wekelijks, afhankelijk van de weersomstandigheden) doorspoelen.

Leerlingenstromen

- Beperk de in-en uitgangen in de school.
- Voer éénrichtingsverkeer in. Indien dit niet mogelijk is, werk dan met voorrangregels.
- Start op de speelplaats en laat de leerlingen klas per klas de school betreden.
- Leerlingen wachten in de gang op een veilige afstand van elkaar en betreden één voor één de ruimte (of dragen een mondkapje).
- Leerlingen nemen plaats in de klas op zo'n manier dat eerst de plaatsen het verst van de deur worden ingenomen en verlaten de klas waarbij wie het dichtst bij de deur zit eerst vertrekt.
- Voorzie meer tijd voor verplaatsingen.

Secretariaat/onthaal

- Voorzie plexiglas aan de balie.

Evacuatie

- Tijdens noodsituaties vervalt de verplichting tot social distancing.
- Via risicoanalyse kan wel bekeken worden hoe de geldende evacuatieplannen geoptimaliseerd kunnen worden om afstandsmaatregelen toch zo goed mogelijk te kunnen toepassen (bv. door voorziene wachtplaatsen aan te passen).
- Voor evacuatieoefeningen kan vanaf fase oranje aan alternatieven (bv tafeloefening, evacueren in kleinere groepen,...) gedacht worden.

Andere

- Laat (niet-brandwerende) deuren zo veel als mogelijk open staan. Hou hierbij rekening met mogelijk lawaai voor naburige klassen. Doe de nodige aanpassingen in de evacuatieprocedure.

Adviezen voor de ventilatie

Verhoog de ventilatie (zo veel mogelijk verse lucht)

Mechanische ventilatie

- Schakel het ventilatiesysteem niet volledig uit, ook al is het gebouw niet in gebruik

- Start het ventilatiesysteem (dagregime) vroeger en laat het langer nadraaien (1 – 2 uur)
- Voorzie extra manuele ventilatie via ramen, zeker bij het betreden van een lokaal dat eerder bezet was

Geen mechanische ventilatie

- Voorzie (extra) manuele ventilatie via ramen (gezondheid gaat hierbij voor op thermisch comfort).
- Frequentie: minimaal 2 à 3 keer per dag gedurende minimaal 15 minuten

Ventilatiesystemen voor sanitaire ruimtes

Mechanische ventilatie

- Schakel het ventilatiesysteem niet uit (24 op 7 laten aan staan).
- Let er op dat de onderdruk van de sanitaire ruimte hoger is dan deze van de andere ruimtes.
- Vermijd open ramen in de sanitaire ruimtes (onderdruk behouden).

Geen mechanische ventilatie

- Zet alleen ramen open als dit noodzakelijk is, let hierbij op de luchtstromen die hierdoor ontstaan.

Ventilatiesysteem D (luchtgroep)

Luchtgroep met warmterecuperatie met warmtewiel

- Schakel de warmterecuperatie uit (bv. by-pass activeren).
- Is het niet mogelijk om het warmtewiel uit te schakelen dan moet het reinigen van het warmtewiel mee opgenomen worden in het onderhoudsprogramma, je contacteert hiervoor best de installateur.
- Is het niet duidelijk hoe je de warmterecuperatie kan uitschakelen contacteer je best de installateur.

Luchtgroep met warmterecuperatie met kruisstroomwarmtewisselaar

- Er stelt zich geen probleem met de warmterecuperatie.
- In geval van twijfel warmterecuperatie altijd uitschakelen, gezondheid is belangrijker dan energiebesparing.
- Zorg dat het ventilatiesysteem goed onderhouden is, bijv. tijdig vervangen v/d luchtfilters, zodanig dat het ventilatiedebiet optimaal wordtgegarandeerd.
- Opmerking: bij een ventilatiesysteem C (raamroosters) stellen er zich geen bijkomen- de problemen.

Luchtverwarming

- Schakel de recirculatie/luchtherneming uit (gezondheid is belangrijker dan energiebesparing).

Adviezen voor onderhoud

- Maak een [hygiëneplan](#) op. Neem arbeidsmiddelen en materialen op in het hygiëneplan. Registreer deze acties. Besteed hierin bijzondere aandacht aan het onderhoud voor de heropstart. Dit hygiëneplan houdt ook rekening met de lokale risicoanalyse. De onderhoudsfrequentie van lokalen en materialen zal onder meer beïnvloed worden door de intensiteit van gebruik.
- Het inschakelen van leerlingen en personeel bij het onderhoud van hun eigen werk plek kan als tijdelijke maatregel ingevoerd worden als uit de lokale risicoanalyse blijkt dat alternatieven onmogelijk zijn en op voorwaarde dat hierover duidelijke instructies worden gegeven. Om tijdig het nodige onderhoud uit te voeren door het reguliere onderhoudspersoneel, moet eerst de mogelijkheid van uitwijklokalen bekeken worden.
- Beperk de opdracht van het onderhoudspersoneel zo veel mogelijk tot 1 school.
- Regelmatig reinigen (water en zeep) van lokalen.
- Regelmatig reinigen (water en zeep) van meubilair/machines/toestellen
- Specifieke aandacht voor alles wat kan worden aangeraakt met de handen: klinken, schakelaars, kranen, wc-spoelingen, wc-deksels, trapleuningen, sporttoestellen,

speelgoed (niet uitwisselen tussen groepen), didactisch materiaal, toetsenborden, tablets, telefoons, ...

- Desinfecteren is enkel nodig bij vermoeden van infecties. Met bleekwater/ethanol (gebruik de correcte verhoudingen!)
- Vermijd het gebruik van stofzuigers.
- [Aanbevelingen](#) voor onderhoud van ICT-materiaal.

Adviezen voor onderhoudspersoneel

- Gebruik steeds lange handschoenen die de mouwen van de werkkledij overlappen.
- Wassen van handen voor het aandoen van handschoenen en na het uitrekken van de handschoenen (en onmiddellijk verzorgende crème aanbrengen).
- Dagelijks legen van vuilnisbakken.
- Verhoog de onderhoudsfrequentie van het sanitair
- Het verhogen van de onderhoudsfrequentie van de gebouwen en lokalen kan er toe leiden dat in bepaalde periodes geprioriteerd (bv sanitair, lokalen met meerdere groepen leerlingen/personeel) wordt.
- Was textiel (gordijnen, speelgoed...) minimaal op 60° en bij voorkeur op 90° graden
- Gebruik bij voorkeur enkel wasbaar speelgoed

Overige adviezen

Aandachtspunten bij heropstart sanitaire installaties en zwembaden

- Consulteer het lokale beheersplan legionella.
- Spoel kranen waar water afgetapt wordt voor consumptie goed door. De kwaliteit van water dat langere tijd stilstaat in leidingen gaat immers achteruit.
- Zie de [website van AZG](#) voor meer info.
- [Specifieke richtlijnen voor de heropstart van zwembaden.](#)

EHBO

- [Richtlijnen onderwijs](#).
- Voorzie digitale thermometers die vanop een zo groot mogelijke afstand kunnen werken. Indien niet beschikbaar, volstaan gewone thermometers op voorwaarde dat ze na gebruik ontsmet worden.
- Voorzie voldoende handschoenen en mondmaskers voor de hulpverleners.

Hulpmiddelen

- [Checklist FOD WASO](#).
- [Cursus COVID-19 zorgverleners](#).
- [AZG - COVID-19: hygiëne en beschermingsmateriaal](#)

Buitengewoon onderwijs

De verplichtingen en adviezen uit het algemeen draaiboek preventie blijven van toepassing. Ze worden uitgebreid met onderstaande specifieke adviezen voor het buitengewoon onderwijs.

Leerlingenvervoer

[Zie pandemiescenario's website onderwijs.](#)

Beschermingsmiddelen

- Op basis van risicoanalyse van specifieke leerlingenpopulatie aan te vullen met
 - Schorten, wasbaar op minstens 60° of wegwerpschort
 - Faceshields of veiligheidsbril
 - Handschoenen op voorwaarde dat het personeel vertrouwd is met het gebruik ervan en vooral de handschoenen correct kan verwijderen. Indien dat niet zo is, is het aangewezen maximaal in te zetten op het wassen van de handen met zeep of alcoholgel
- Op basis van risicoanalyse van specifieke leerlingenpopulatie te vervangen door
 - Transparante mondmaskers voor personeel voor lessen aan doven/slechthorenden (idem voor auditieve problemen in gewoon secundair onderwijs)
 - Chirurgische mondmaskers

Hulpmiddelen

- [Cursus COVID-19 zorgverleners.](#)

Levensbeschouwelijke vakken

- Leerkrachten blijven, in de mate van het mogelijke, de realisering van de leerplannen nastreven.
- Voor vakinhoudelijke en vaktechnische aspecten blijven de adviezen en richtlijnen van de levensbeschouwelijke inspectie bindend en controleerbaar.
- De inzet van leraars LBV voor schoolopdrachten is naar inhoud en volume evenmatig met schoolopdrachten van alle collega's van het team. De functiebeschrijving blijft de toetssteen.

Bijlage

Essentiële derden (voorbeelden zijn niet-limitatief en kunnen uitgebreid worden na risicoanalyse)

- De verpleegkundigen
- De pedagogische begeleiding
- Kunstkuur
- CLB
- De leraren in opleiding
- Onderhoudsfirma's
- Vrijwilligers (leesmoeders)
- GIP/jury
- Begeleiding NAFT/zorgboeren
- Externe praktijkleerkrachten/voordrachthouders
- Externe diensten voor preventie en bescherming op het werk
- Ondersteuners
- Nascholers
- ...

Essentiële bijeenkomsten (voorbeelden zijn niet-limitatief en kunnen uitgebreid worden na risicoanalyse)

- Pedagogische studiedagen
- Personeelsvergaderingen
- Vakgroepwerking
- Deliberaties
- Proclamaties
- Bevoegde onderhandelingscomités
- Participatieraden
- ...